

การศึกษาลักษณะของทักษะชีวิตในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว ของเยาวชนผู้กระทำผิด*

A Study on the Characteristics of Life Skills in Preparation for the Release of Juvenile Delinquents

วนัญญา แก้วแก้วปาน^{1**} , ชนิตา มิตรานันท์^{2***} , อัจศรา ประเสริฐสิน^{3****}
Wananya Kaewkaewpan^{1**} , Chanida Mitranun^{2***} , Ujsara Prasertsin^{3****}

¹หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาประยุกต์ (แขนงจิตวิทยาการให้คำปรึกษา)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เลขที่ 114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

¹Doctor of Philosophy Program in Applied Psychology (Concentration Area Counseling Psychology)

Graduate School, Srinakharinwirot University

114 Sukhumvit 23, Khlong Toei Nuae, Watthana, Bangkok 10110

²ศูนย์พัฒนาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เลขที่ 114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

²Special Education Development Center, Faculty of Education, Srinakharinwirot University

114 Sukhumvit 23, Khlong Toei Nuae, Watthana, Bangkok 10110

³สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เลขที่ 114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

³Educational and Psychological Test Bureau, Srinakharinwirot University

114 Sukhumvit 23, Khlong Toei Nuae, Watthana, Bangkok 10110

*บทความนี้เขียนจากส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนารูปแบบการให้คำปรึกษากลุ่มและเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวของเยาวชนผู้กระทำผิดในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนฯ เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

**ผู้เขียนหลัก

อีเมล: kaewkaewpan@gmail.com

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก (อาจารย์ ดร. ประจักษ์ศูนย์พัฒนาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม (อาจารย์ ดร. ประจักษ์สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาลักษณะของทักษะชีวิตในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวของเยาวชนผู้กระทำความผิด เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 คน คือ ผู้ที่เคยกระทำความผิดและได้รับการปล่อยตัวแล้ว และเคยผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ประเด็นการสัมภาษณ์และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ที่มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.60 - 1.00 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดูจากข้อมูลประวัติส่วนบุคคล ประวัติการพ้นโทษ ประวัติพฤติกรรมกรรมมารายงานตัวหลังพ้นโทษ และประวัติการลดโทษ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ซึ่งกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึกจากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบลักษณะในเบื้องต้นของทักษะชีวิตเหมาะสมในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว เป็นการสะท้อนถึงลักษณะของบุคคลที่มีทักษะชีวิตตามมุมมองของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่าลักษณะของทักษะชีวิตในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการปฏิเสธต่อรอง ด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลโดยการเตรียมความพร้อมตนเองเป็นสิ่งที่เยาวชนผู้กระทำความผิดพึงปฏิบัติและจำเป็นต้องฝึกฝนทั้งกายและใจให้เข้มแข็ง ไม่นำความผิดพลาดในอดีตมาทำลายตนเองและพร้อมที่จะนำพาตนเองกลับสู่สังคมโดยไม่กระทำความผิดอีก

คำสำคัญ

ทักษะชีวิตเยาวชนผู้กระทำความผิด การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว

Abstract

This research is aimed to study on the characteristics of life skills in preparation for release of juvenile delinquents. It was a qualitative research. The informants were 5 people, Those who have committed an offense and have been released. He has also trained at the juvenile vocational training centers in the Bangkok metropolitan region. By Purposive Sampling. The instrument for data collection was the Interview form and semi-structured interviews. Which yielded the reliabilities of 0.60-1.00. Data collection Based on personal history. History of acquittal History of post-censorship behavior And history of punishment by In-Depth Interview, which defines in-depth interviews with document analysis and related research. To determine the basics of appropriate life skills in preparation release. It reflects the characteristics of people with life skills, from the perspective of the informants. Research data were analyzed with content analysis. It was found that the characteristics of life skills in preparation for release include 5 aspects of self-esteem, Social

Responsibility, Negotiation, Coping with Emotions And Decision Making. Strong body and mind are important to be trained for self-prepared of juvenile offenders which are to keep away from mistake in the past and to ready to back to community and without to the offense.

Keywords

Life Skills, Juvenile Delinquents, Preparation for Release

บทนำ

ทักษะชีวิต (Life Skill) ถือเป็นคุณลักษณะภายในที่ช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตเป็นความสามารถในการแก้ปัญหา เพื่อให้อยู่รอดปลอดภัย สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การพัฒนาทักษะชีวิตจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ คนรู้จักดูแลตนเอง ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ ซึ่งส่งผลให้มีสภาพการดำรงชีวิตที่มีความสุข และไม่เป็นการระของสังคม รู้จักการปรับตัวและพร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ องค์การอนามัยโลก World Health Organization (WHO) (1994, 1) และ De Jong (1995, 93) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะชีวิตเป็นสิ่งที่บุคคลจำเป็นต้องมีอย่างยิ่ง เพื่อใช้ในการเผชิญชีวิตและความท้าทายต่างๆ ให้ได้รับความสำเร็จต่อไป รวมถึง Nelson (1997, 7) ได้พูดถึงทักษะชีวิตว่าเป็นสิ่งนำมาซึ่งทางเลือกและความรับผิดชอบส่วนบุคคล โดยบุคคลจะต้องสร้างทางเลือกที่ทำให้ชีวิตของตนเองสมบูรณ์ และมีความสุขมากที่สุด ดังนั้นทักษะชีวิตจึงเป็นสิ่งที่บุคคลควรยึดถือปฏิบัติ และยังมีส่วนช่วยให้เยาวชนคนรุ่นใหม่สามารถนำความรู้ในเรื่องต่างๆ มาเชื่อมโยงกับทัศนคติของตนเองผ่านการคิดวิเคราะห์ การไตร่ตรองถึงผลที่จะเกิดขึ้น และตัดสินใจปฏิบัติในสิ่งที่เหมาะสมได้ โดยมีความจำเป็นอย่างมากในการนำมาใช้เพื่อดูแลตนเองและป้องกันปัญหาพฤติกรรมต่างๆ ในชีวิตเช่น ปัญหาการปรับตัว ปัญหาพฤติกรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ฯลฯ ซึ่งจะทำให้เด็กและเยาวชนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รับมือกับปัญหาและความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

ทักษะชีวิตจึงเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นที่ควรให้ความสนใจและศึกษามากขึ้นอีกทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลายมิติ ทั้งนำไปใช้ป้องกันและส่งเสริมแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ดังผลการศึกษาของ Thompson, Rudolph & Henderson (2004, 4) ที่ได้ศึกษาปัญหาพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่ในปี พ.ศ. 2545 พบว่าในประเทศสหรัฐอเมริกา มีเด็กและเยาวชนถูกจับกุมในข้อหาทำอาชญากรรมถึงวันละ 180 คนถูกจับกุมในข้อหาเสพติดวันละ 367 คนและออกจากโรงเรียนกลางคันจำนวน 2,861 คน ทั้งนี้ปัญหาดังกล่าวเป็นผลมาจากครอบครัว และจากการที่เด็กและเยาวชนขาดทักษะในการดำเนินชีวิต อีกทั้ง Nelson (1997, 8) ได้กล่าวว่าบุคคลที่มีทักษะชีวิต จะมีจิตใจที่เป็นสุข (Mental Wellness) แต่ถ้าขาดทักษะชีวิตที่เหมาะสม จะไม่สามารถเติมเต็มศักยภาพและความต้องการของตนเองได้ สุดท้ายอาจนำมาซึ่งความเจ็บป่วยทางจิตใจได้ ดังนั้นหากเด็กและเยาวชนมีทักษะชีวิตที่ดีและสามารถนำทักษะนี้ไปใช้

ในบริบทต่างๆ เช่น การดำเนินชีวิตประจำวัน การทำงาน การอยู่ร่วมกันในสังคม การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาความขัดแย้ง การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ก็จะถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีทักษะชีวิตที่เป็นสุข

จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมากทั้งการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยการเผชิญสิ่งชั่วร้ายหรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่างๆ รอบตัว และปัญหาด้านการปรับตัวปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจปัญหาความรุนแรงปัญหายาเสพติดปัญหาทางเพศ ฯลฯ ที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตในระดับต่ำอาจเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาเรื่องการปรับตัวและการดำเนินชีวิตในสังคม ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น Spiegler & Guevremont (1998, 269) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กและวัยรุ่นที่ขาดทักษะทางสังคมและทักษะในการดำเนินชีวิตจะก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาการปรับตัวไม่เหมาะสม ปัญหาการแยกตัวออกจากสังคม ปัญหาผลการเรียนต่ำและปัญหาพฤติกรรมเกเร ปัจจุบันพบว่า มีเด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยที่มีพฤติกรรมไปในทางที่ผิดกฎหมาย เช่น พฤติกรรมลักขโมย การทำร้ายร่างกาย พฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติด พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ นอกจากจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินแล้ว ที่สำคัญยังส่งผลเสียไปยังทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการนำพาประเทศไปในทิศทางที่ดีในอนาคตอีกด้วย โดยเห็นได้จากในแต่ละปีนั้นมีจำนวนการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้งการกระทำความผิดใหม่และการกระทำผิดซ้ำ จากสถิติคดีจำนวนเยาวชนผู้กระทำความผิดจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่ามีจำนวนผู้กระทำความผิดที่สูงขึ้น เช่น ในปี พ.ศ. 2554 มีจำนวน 35,049 ราย และในปี พ.ศ. 2555 มีจำนวน 34,276 ราย ในปี พ.ศ. 2556 มีจำนวนถึง 36,763 ราย ในปี พ.ศ. 2557 มีจำนวนถึง 36,537 ราย และในปี พ.ศ. 2558 มีจำนวนถึง 33,121 ราย และยังพบว่าเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวไปแล้ว มีสถิติการกลับมากระทำความผิดซ้ำเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Office of Juvenile Justice System Development, 2015) จากสถานการณ์นี้ทำให้สาธารณชนให้ความสนใจและมีความกังวลมากขึ้น โดยรัฐบาลไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของเยาวชนและได้กำหนดไว้ในนโยบายแห่งรัฐในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนแห่งชาติ เพราะเด็กและเยาวชนเป็นกำลังสำคัญของครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ นำประเทศให้เจริญรุ่งเรือง ปัญหานี้จึงสำคัญเร่งด่วนในการแก้ไขเพื่อพัฒนาประเทศต่อไป (National Children and Youth Promotion Act, 2017)

จากสภาพปัญหาการกระทำความผิดของเยาวชนที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาลักษณะของทักษะชีวิตในเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว ซึ่งลักษณะเหล่านี้มีความสำคัญต่อการนำไปพัฒนาและเสริมสร้างทักษะแก่เยาวชนผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคมได้ และมีทักษะชีวิตที่ดี พร้อมทั้งจะเผชิญกับทัศนคติทางสังคมที่มีต่อตนเอง เกิดการยอมรับตนเอง สามารถพัฒนาตนเองให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การสร้างตัวตนที่มีคุณค่าให้กับตนเองใหม่ และนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมเชิงบวก อันเป็นประโยชน์ต่อตนเองและบุคคลอื่นในสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาลักษณะของทักษะชีวิตในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวของเยาวชน

บททวนวรรณกรรม

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

องค์การอนามัยโลก (WHO, 1994, 1) กล่าวว่าทักษะชีวิต คือคุณลักษณะที่เป็นทักษะภายในที่จะช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวันเพื่อให้อยู่รอดปลอดภัยและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทักษะชีวิตเพื่อให้คนรู้จักดูแลตนเองทั้งทางด้านร่างกายอารมณ์และจิตใจ ซึ่งจะส่งผลให้คนมีสภาพการดำรงชีวิตที่มีความสุขและสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมโดยไม่เป็นภาระของสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติตนในการรักษาสุขภาพโดยเน้นความสำคัญของบุคคลให้รู้จักการปรับตัวพร้อมการเผชิญการเปลี่ยนแปลงทางสังคม รวมทั้ง Nelson (1997, 7) ได้กล่าวว่าทักษะชีวิตนำมาซึ่งความรับผิดชอบส่วนบุคคลเมื่อบุคคลต้องเป็นผู้รับผิดชอบในตัวเอง บุคคลนั้นๆ ต้องมีกระบวนการสร้างทางเลือกที่จะทำให้ชีวิตตนเองสมบูรณ์และมีความสุขมากที่สุด ดังนั้นทักษะชีวิตจึงเป็นทักษะในการช่วยเหลือตนเอง (Self-Helping Skills) เป็นความสามารถในการจัดแจงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์การอนามัยโลก (WHO, 2001, 3) ได้กล่าวถึงลักษณะองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ดังนี้ ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ด้านการตระหนักรู้ในตน ด้านการเข้าใจผู้อื่น ด้านการสร้างสัมพันธภาพ ด้านการสื่อสาร ด้านการตัดสินใจ ด้านการแก้ปัญหา ด้านการจัดการอารมณ์ ด้านความเครียด และในประเทศไทยได้มีการพัฒนาโดยเพิ่มด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง และด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมวัฒนธรรมไทยที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านและสับสนในด้านเจตคติ และในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดขององค์การอนามัยโลกซึ่งยังคงสอดคล้องกับแนวคิดของกรมสุขภาพจิตที่ปรับแนวคิดให้เข้ากับบริบทของเยาวชนไทยมากขึ้นและเพื่อให้มีทิศทางในการศึกษา จึงได้สังเคราะห์แนวคิดจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและมีการศึกษาเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรือมีพฤติกรรมก่อการทำความผิด เพื่อให้ได้ความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพบว่า มีแนวโน้มและทิศทางการศึกษาที่แตกต่างกันออกไปทั้งการศึกษาในกลุ่มเยาวชนทั่วไปและในกลุ่มเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ดังเช่น มารี (Marie, 1997) ได้ศึกษาทักษะชีวิตต่อการควบคุมตนเองของผู้ที่อยู่ในสถานกักกันชายโดยใช้การสอนพื้นฐานทักษะชีวิต (Basic Life Skills Program) โดยมุ่งประเด็นที่ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการควบคุมปัญหา ด้านการเพิ่มความเชื่อในความสามารถแห่งตนเพื่อให้เกิดทักษะชีวิตแก่ตนเองและ Mormai, Srichaikun & Suwannapun (2014, 273-283) ได้ศึกษาทักษะชีวิตในการป้องกันการดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

โรงเรียนวิวัฒโนภิน จังหวัดสุรินทร์ซึ่งจากงานวิจัยพบว่าลักษณะทักษะชีวิต ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาด้านการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะชีวิตให้นักเรียน รวมถึงงานวิจัยของ Atthakomol (2006, 68) ได้ศึกษาทักษะชีวิตของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการใช้โปรแกรมฝึกส่งผลต่อลักษณะทักษะชีวิตได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การปฏิเสธต่อรอง และการจัดการกับอารมณ์

ดังนั้นจากการทบทวนวรรณกรรมในงานวิจัยต่างๆ สรุปได้ว่าลักษณะทักษะชีวิตที่เหมาะสมสำหรับเยาวชนกลุ่มปกติ ได้แก่ ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิเสธ ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการจัดการกับอารมณ์ ด้านการสื่อสาร ด้านการป้องกันความรุนแรง ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการจัดการความเครียด

ส่วนทักษะชีวิตสำหรับเยาวชนกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรือกลุ่มที่กระทำความผิดนั้น ได้แก่ ด้านการจัดการความเครียด ด้านการเชื่อมโยงเรื่องราว ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการควบคุมปัญหา ด้านการเพิ่มความเชื่อในความสามารถแห่งตน ด้านการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ด้านการปฏิเสธต่อรอง ด้านการจัดการกับอารมณ์ ด้านความไว้วางใจ ด้านเจตคติต่อตนเองและผู้อื่น ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง

วิธีการวิจัย

1. การศึกษาลักษณะของทักษะชีวิตในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวของเยาวชนผู้กระทำความผิดครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้ (Minichiello, Aroni, Timewell & Alexander, 1990, 43)

1.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความหมายและลักษณะของทักษะชีวิตจากตำราเอกสารงานวิจัย จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อให้ได้ร่างของลักษณะทักษะชีวิตสำหรับเยาวชนที่กระทำความผิด

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อค้นหาลักษณะของทักษะชีวิตในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว จากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นบุคคลที่ตรงตามเกณฑ์ในการคัดเลือก คือเป็นผู้ที่เคยกระทำความผิดและได้รับการปล่อยตัวแล้วอย่างน้อย 5 ปี และไม่กระทำความผิดซ้ำจนกระทั่งบรรลุนิติภาวะตามเกณฑ์ลักษณะการกระทำผิดซ้ำที่กฎหมายกำหนด สามารถถ่ายทอดเรื่องราว ประสบการณ์ มุมมอง ลักษณะทักษะต่างๆ ที่ตนใช้เพื่อก้าวผ่านอุปสรรคหลังปล่อยตัว

1.3 กำหนดประเด็นการสัมภาษณ์และนำไปสร้างกรอบการสัมภาษณ์เบื้องต้น คำถามที่ใช้เป็นคำถามที่สะท้อนถึงคุณลักษณะของบุคคลที่มีทักษะชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว และนำข้อมูลที่ได้มาสรุปวิเคราะห์ เพื่อตรวจสอบลักษณะของทักษะชีวิตที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือผู้ที่เคยกระทำความผิดและได้รับการปล่อยตัวแล้ว จำนวน 5 คน เป็นผู้ที่เคยกระทำความผิดและได้รับการปล่อยตัวแล้วอย่างน้อย 5 ปี และไม่กระทำความผิดซ้ำจนกระทั่งบรรลุนิติภาวะ ตามเกณฑ์ลักษณะการกระทำผิดซ้ำที่กฎหมายกำหนด โดยเคยกระทำความผิดในข้อหาที่แตกต่างกัน เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูล สะท้อนความคิดเห็นที่บ่งบอกถึงลักษณะของผู้มีทักษะชีวิตที่เกี่ยวข้องในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีขั้นตอนและเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

2.1 ผู้วิจัยนัดหมายผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยจะทำการติดต่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่มีความเต็มใจเปิดเผยข้อมูลและเรื่องราวของตนเอง จากนั้นก็ทำการนัดหมายวันเวลาที่จะทำการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2 ผู้วิจัยสอบถามข้อมูลส่วนตัวเบื้องต้น อธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย บทบาทของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เข้าร่วมการวิจัยและขออนุญาตให้ลงนามเอกสารยินยอมเข้าร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก พร้อมทั้งอธิบายเครื่องมือที่ใช้ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียงจำนวน 1 เครื่อง และแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (Podhisita, 2007)

2.3 ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล โดยแต่ละคนจะดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก จนกระทั่งข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว คือไม่มีข้อมูลหรือมุมมองอื่นๆ ได้อีกเพิ่มเติมแล้ว จึงยุติการสัมภาษณ์

3. เครื่องมือในการวิจัย

3.1 กำหนดประเด็นการสัมภาษณ์จากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่นำไปสู่การให้นิยามเบื้องต้นและสร้างกรอบการสัมภาษณ์ โดยนำลักษณะองค์ประกอบที่ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยในเบื้องต้น มาวิเคราะห์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม ดังนี้ได้แก่ 1) ประเด็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะและความหมายของบุคคลที่มีทักษะชีวิต เช่น ท่านคิดว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่บุคคลควรมีเพื่อใช้ในการเตรียมตนเองก่อนปล่อยตัวและ 2) ประเด็นคำถามเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดทักษะชีวิต เช่น ท่านคิดว่าปัจจัยหรือลักษณะใดภายในตัวท่านที่ทำให้ท่านสามารถก้าวผ่านอุปสรรคในชีวิต และปัจจัยหรือลักษณะภายในตัวท่านนั้นเป็นอย่างไ (Theerasorn, 2007, 65)

3.2 นำแบบสัมภาษณ์และแนวทางการถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาข้อคำถามและภาษาที่ใช้เมื่อได้ข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงแก้ไขแล้วจึงนำไปแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.3 นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ด้านจิตวิทยา ด้านการวัดและการประเมินผล และด้านกระบวนการยุติธรรมจำนวน 5 คน ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและสมบูรณ์ของประเด็นการสัมภาษณ์ก่อนนำไปใช้ พบว่าประเด็นคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 และผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริง

3.4 นัดหมายผู้ให้ข้อมูลล่วงหน้าตามวันเวลา โดยผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้วยตัวเองทุกคน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็น ที่กำหนดในแบบสัมภาษณ์ (Patton, 2002, 143) โดยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามลักษณะองค์ประกอบของทักษะชีวิตในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของเยาวชนและถอดความแบบคำต่อคำ (Verbatim) ออกมาเป็นบทสนทนาที่เป็นตัวอักษรแล้วนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียง และตรวจสอบความถูกต้องด้วยการฟังเทปบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึกซ้ำเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด (Phukong & Soadmanee, 2006, 60-68)

ผลการวิจัย

ลักษณะของทักษะชีวิตในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem)

เป็นสิ่งที่บุคคลมองเห็นในแง่บวกต่างๆ ซึ่งอาจทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง สามารถกระตุ้นให้ตนเองมีความเข้มแข็งและมั่นใจที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการใช้ชีวิตอย่างมีจุดมุ่งหมาย นำประสบการณ์มาปรับใช้กับชีวิต และการให้โอกาสตนเองในการเริ่มต้นใหม่ และการมองว่าตนเองสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้อีก ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“รู้ว่าตัวเองมียังมีครอบครัว ต้องทำเพื่อครอบครัว...ยืนได้ด้วยตัวเอง ต้องสู้กับปัญหา ไม่ต้องขอเงินพ่อแม่ ทำงานได้เป็นหลักแหล่ง” (นายกัน, นามสมมติ)

“...แต่ผมก็ไม่ได้ซ้ำเติมตัวเอง ผมก็ทำให้ตัวเองดีขึ้น...เก็บคำพูดที่เราได้ยินเขาโน้มน้า มาผลักดันตัวเอง...อยู่ที่ตัวเราเองที่ทำได้เท่านั้นครับ” (นายปราบ, นามสมมติ)

“ประสบการณ์ที่ผ่านมาสอนให้เรารู้ว่า เราเสียใจนะ เราล้ม เราท้อแท้แน่ แต่เราไม่ถอยครับ แต่เราจะสู้กับมัน เราจะเอาชนะมัน เราต้องเอาชนะมันให้ได้ครับ” (นายบอย, นามสมมติ)

2. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility)

ความรับผิดชอบต่อสังคมถือเป็นลักษณะความคิดที่บุคคลใช้กำกับตนเองโดยเริ่มจากความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ทั้งการทำงานและการปฏิบัติตน ไม่ทำในสิ่งที่ไม่ดี ไม่กลับไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งไม่ดีต่างๆ และไม่ทำให้ครอบครัวหรือคนในสังคมเดือดร้อน อีกทั้งการช่วยเหลือชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งการได้ช่วยเหลือผู้อื่นถือเป็นการป้องกันตนเองจากอบายมุขต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ก็เวลาช่วยคนอื่นอย่างนี้ครับ ยกตัวอย่างเช่น เห็นคนน้ำมันหมด เราก็ช่วยเขาได้ พาเขาไปเติมน้ำมันนี้ เจอคนเข็นรถข้างทางก็ถามเขาว่าเป็นอะไรไหมอย่างนี้ เราก็ช่วยเขาได้ เห็นคนรถล้มเราก็โทรแจ้ง อะไอย่างนี้ บางทีแค่สิ่งเล็กๆ เราก็ช่วยสังคมได้...ความรู้สึกมันได้ช่วยคน มันมีความสุขอะ ต่างจากการกระทำความผิด” (นายปราบ, นามสมมติ)

“ผมฝันว่า ถ้าผมติดทีมชาติขึ้นมาแบบนี้ ผมว่าชุมชน ผมว่าสังคมมันก็จะดี ที่ผมอยู่ที่บ้าน ผมตอนเนี่ยมันจะต้องเปลี่ยนไป ผมก็อยากจะเป็นส่วนหนึ่งอะครับที่ช่วยส่งเสริมสังคม จัดตั้งทีมในชุมชน จากชุมชนเล็กๆ ก็ค่อยๆ ขยายไปตำบลอำเภอ จังหวัด ไปเรื่อยๆ ครับ ก็อยากจะเป็นอย่างนั้นอะครับ” (นายบอย, นามสมมติ)

“อย่างที่บ้านผม บางคนติดยาเนี่ย บอกเลิกนะๆ ให้มาทำงาน สุดท้ายให้ทิป ให้รถใช้ ให้ผ่อนรถ ไม่มีก็ไม่มีหัก เหมือนกับว่าเราเข้าใจ ว่าเด็กแบบนี้ไม่มีใครให้ทำงานแต่ เราให้ บางคนลักของ ติดยา...ได้บุญเลยครับหมายถึงว่าได้ตอบแทนสังคมบ้าง ตรงนี้ผมชอบมากเลย จนวันตาย จุดเปลี่ยนตรงนี้ ถ้าผมมีโอกาสผมเอาแน่นอนเลย” (นายพบ, นามสมมติ)

3. ด้านการปฏิเสธต่อรอง (Negotiation)

เป็นการที่บุคคลใช้วิธีบอกกล่าวด้วยเหตุผลถึงการปฏิเสธ การหลีกเลี่ยงในสิ่งที่ไม่ดี โดยใช้การสื่อสารกับผู้อื่นที่มาชักชวนแบบตรงๆ ใช้การเจรจาพูดคุยแบบเป็นมิตร อาจใช้วิธีการบอกปิดหรืออ้างเหตุผลกับผู้อื่น และการรู้จักพิจารณาว่าการชักชวนแบบไหนที่เสี่ยงและอันตราย รู้วิธีออกห่างจากกลุ่มที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมๆ ที่เอื้อต่อการกลับไปกระทำความผิด ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ยังเิงเพื่อนที่เขาเคยเสพยากับเรา เพื่อนที่ไม่ดี เราก็บอกเขาอะครับ เราก็คุยกับเขา หาเหตุผลไปบอก...ว่าเออเขาไม่เล่นแล้วนะ ...ก็บอกกับเขาไปตรงๆ เลยว่า เราไม่อยากรุงแล้ว เราไม่เอาแล้ว เราพอแล้วนะ เราเลิก” (นายบอย, นามสมมติ)

“ผมก็ต่อต้าน แล้วก็เฝ้าเฝ้ารับ ถึงขั้นแบบว่าหนีไปอยู่ทีอื่นเลยครับ เพื่อจะไม่ให้เพื่อนมาเจอ มันมีวิธีของมันอยู่...ผมก็ต้องหนีอะครับ ต้องไปอยู่ทีอื่นหนีสิ่งที่มันไม่ดี แต่ถามว่ามีคนมาชวนใหม่ มันก็มี แต่ก็เหนื่อยนะ เป็นตัวเรามากกว่า”
(นายบอย, นามสมมติ)

“ก็หลีกเลี่ยง จะไม่เจอสิ่งไม่ดี ออกห่างจากเพื่อนกลุ่มไม่ดี กลุ่มเดิมๆ ไม่พบไม่เจอ ที่ระวัง คือ สิ่งแวดล้อมเก่าๆ ออกไปเจอสิ่งแวดล้อมเก่าๆ เพื่อนเก่าๆ สถานที่เก่าๆ ก็เป็นกลุ่มเสี่ยง ที่จะกลับมาอีกเหมือนเดิม” (นายไผ่, นามสมมติ)

4. ด้านการจัดการกับอารมณ์ (Coping with Emotions)

การที่บุคคลรู้จักจัดการอารมณ์ของตนเอง โดยการทำความเข้าใจอารมณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบ รู้จักที่จะควบคุมอารมณ์จากสถานการณ์หรือสิ่งเร้าที่เข้ามาช่วย รู้จักการหักห้ามใจ ไม่ใช้อารมณ์ในการแก้ไขปัญหา รู้ว่าสิ่งเหล่านั้นทำให้ตนเองเกิดอารมณ์อย่างไร โดยนึกถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นหากตนแสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมออกไป และการยับยั้งการแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม โดยทำกิจกรรมเพื่อให้ตนเองผ่อนคลายจากอารมณ์นั้นๆ เช่น การพูดคุยปรึกษาผู้อื่น การบอกเล่าความรู้สึกซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเล่นกีฬา ดนตรี การพักผ่อน การฟังเพลงหรือการทำงานที่ตนเองรัก ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ก็รับผิดชอบอารมณ์ตัวเอง ไม่ให้อารมณ์ตัวเองร้อน และก็ต้องปรับอารมณ์ตัวเองให้เย็นขึ้น ให้เรานึกถึงในสิ่งที่เราต้องทำในอนาคต ถ้าเราทำอารมณ์ร้อนไป ทำในสิ่งที่ไม่ดีไป เราก็ต้องคิดถึงอนาคตไว้ด้วย ว่าอนาคตเรามันต้องไม่ใช่แบบนี้ มันอาจจะเปลี่ยนเส้นทางในชีวิตเราไปเลยก็ได้” (นายปราบ, นามสมมติ)

“ก็ควบคุมอารมณ์ตัวเองให้ได้ เห็นสิ่งที่อยากได้ เราต้องคิดในใจแล้วว่าต้องทำงานเก็บตังค์ เพื่อสิ่งๆ นี้ ไม่ไปเอาของเขา...เราต้องควบคุมอารมณ์ความอยากได้”
(นายไผ่, นามสมมติ)

“ได้พูดคุยมันดี...มันไม่เครียดครับ...ได้คุยกันไม่ค่อยกดดันเท่าไร แต่พอมีเพื่อนคุยก็รู้สึกผ่อนคลายลง...ก็มีเพื่อน แล้วก็คุยพูดคุยให้เราไม่เครียด...ส่วนมากยามว่างผมจะไปเล่นบอลล เล่นกีฬา อ่านหนังสือ นอน...ก็ไม่ต้องอะไรมากมาย ผมก็เป็นคนง่ายๆ คุยเก่ง เข้ากับคนได้ง่าย”
(นายกัน, นามสมมติ)

5. ด้านการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (Decision Making)

การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลเป็นการที่บุคคลรู้ว่าสิ่งไหนดีไม่ดี การเรียนรู้ว่าจะไรควรทำ ไม่ควรทำ การไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน โดยก่อนทำอะไรก็ต้องพิจารณาถึงความถูกต้องเหมาะสม นึกถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและคนรอบข้าง เรียนรู้วิธีการปรับปรุงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของตนเอง มีความเข้มแข็งในการต่อสู้กับสิ่งต่างๆ โดยนำประสบการณ์มาใช้เพื่อหาทางออกให้กับตนเอง และนำมาใช้พิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างรอบคอบ ซึ่งสิ่งสำคัญคือการรู้ว่าตนเองต้องทำอะไร มีหน้าอะไร และให้ออกาสตนเองได้ทำสิ่งที่ดี การให้คำมั่นสัญญากับตนเองว่าจะไม่ทำสิ่งผิด เพื่อเป็นการนำพาชีวิตตนเองไปสู่อนาคตที่ดี ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ไม่ยุ่งกับสิ่งที่ไม่ดีอะครับ...แล้วก็ทำแต่สิ่งที่ดีๆ ทำในสิ่งที่เราถนัด ทำในสิ่งที่เรารัก ถ้าเราเริ่มจากการทำดีอะครับ ทุกอย่างมันก็จะดีไปหมดเลย โลกเราก็จะน่าอยู่ขึ้น ก็จะไม่มีความอาชญากรรม ผมว่ามันก็จะลดน้อยลง ถ้าเราทำแต่สิ่งที่ถูกต้อง...สำคัญมากครับ เพราะผมอยากเป็นคนดีอะครับ” (นายบอย, นามสมมติ)

“รู้ว่าอะไรผิดอะไรถูก ดีไม่ดี รู้ว่าอะไรทำแล้วไม่ดีกับเราก็อำไปทำ เพื่อนคบได้แต่อย่าไปตามพยายามแยกแยะ อย่าตามเพื่อนทุกอย่าง และเตือนๆ กันบ้าง” (นายกัน, นามสมมติ)

“ความดี ยิ่งไงเราก็ต้องทำ ถ้าเราไปเจอโอกาสแล้วเราก็ต้องทำให้ได้ ความดีมันหาไม่ยากครับ แต่ความชั่วเราทำได้แป๊บเดียวแหละ เราคิดจะทำเราทำได้อยู่แล้ว มันทำไม่ยากหรอกความดีได้มองอะไรชัดขึ้น ความถูกต้องกับความผิด อันไหนผิดมันก็ต้องผิด มันกำหนดไว้แล้วว่ามันต้องผิด” (นายปราบ, นามสมมติ)

“ได้ทำงาน...มีเงินเป็นของตัวเอง เราจะซื้อในสิ่งที่เราต้องการก็ได้ เราจะได้ไม่ต้องหนึ่งความคิดเราจะได้ไม่ต้องคิดไปเอาของใคร เราแม้แต่ทำงาน สอง เรามีเงินเป็นของตัวเอง เราจะซื้อของที่เราต้องการได้” (นายไผ่, นามสมมติ)

อภิปรายผลการวิจัย

การที่เยาวชนหนึ่งคนจะได้รับอิสรภาพออกมาสู่โลกภายนอกนั้น การเตรียมความพร้อมตนเองจึงเป็นสิ่งที่เยาวชนผู้กระทำความผิดพึงปฏิบัติ และหน่วยงานที่ให้การควบคุมดูแลก็ต้องตระหนักและหามาตรการมาช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน โดยเยาวชนจำเป็นต้องฝึกฝนทั้งกายและใจของตนให้เข้มแข็ง ไม่นำความผิดพลาดในอดีตมาทำลายชีวิตที่เหลือของตนเอง และพร้อมที่จะนำพาตนเองกลับสู่สังคม พร้อมที่จะออกไปเผชิญโลก

ภายนอกอย่างหนักแน่น โดยไม่ไหวเอนตามสิ่งยั่วยุตต่อไป ดังนั้น ทักษะชีวิตในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว ที่เยาวชนควรมีและยึดปฏิบัติทั้งในด้านการเห็นคุณค่าในตนเองที่จำเป็นต้องสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาในตนเองมีความรับผิดชอบต่องานที่ตนกระทำรู้จักที่จะปฏิเสธผู้อื่นอย่างสมเหตุสมผล และการควบคุมจัดการกับอารมณ์ของตนเองไม่ให้หวั่นไหวไปตามสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการกระทำผิดซึ่งต้องใช้การพินิจพิจารณาและไตร่ตรองสิ่งที่เข้ามาอย่างมีเหตุผลมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เยาวชนมีทักษะในชีวิตของตนเองได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเทียบเคียงได้กับอาทิโนและนาร์เกส (Atena & Narges, 2014, 38) ที่ศึกษาทักษะชีวิตของวัยรุ่นชายที่กระทำผิดในกรุงเทพมหานคร พบว่า ประกอบด้วย ด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านการตัดสินใจแก้ปัญหา ด้านการจัดการความเครียด โดยใช้การฝึกทักษะชีวิตที่มุ่งด้านอารมณ์ของผู้กระทำผิด ซึ่งตรงกับสิ่งที่ผู้วิจัยค้นพบว่าทักษะชีวิตที่เยาวชนควรมีคือ การควบคุมจัดการอารมณ์ตนเอง และการตัดสินใจแก้ไขปัญหามีเหตุผล และเทียบเคียงได้กับชาเรม Shahram, Farah. Zara, Yashar & Mehdi (2014, 311-315) ที่ศึกษาทักษะชีวิตสำหรับนักโทษที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ว่าประกอบด้วย ทักษะด้านความรับผิดชอบ โดยใช้กิจกรรมการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักโทษ และมารีน (Marie, 1997) ได้ศึกษาทักษะชีวิตของผู้ที่อยู่ในสถานกักกันชาย พบว่า สิ่งสำคัญคือ ทักษะด้านการควบคุมอารมณ์ด้านการแก้ปัญหา ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาการควบคุมตนเองการควบคุมปัญหาและความเชื่อในความสามารถแห่งตน ซึ่งใช้การสอนพื้นฐานทักษะชีวิต จะเห็นได้ว่าสิ่งที่ค้นพบมีส่วนในการเสริมสร้างพัฒนาเยาวชนผู้กระทำผิดเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทักษะชีวิตที่เยาวชนควรมีตามงานวิจัยของมารีน ยังคงมุ่งเน้นที่ด้านจัดการอารมณ์ตนเอง และการแก้ไขปัญหและการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเทียบเคียงได้กับการฝึกทักษะชีวิตของ Atthakomol (2006, 68) ที่ศึกษาโปรแกรมการฝึกทักษะชีวิตสำหรับเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีลักษณะองค์ประกอบทักษะชีวิต ได้แก่ ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ด้านการปฏิเสธต่อรอง ด้านการจัดการกับอารมณ์ จากผลการศึกษาของบุษกร อรรถโกมล ก็พบว่า ทักษะที่จำเป็นของเยาวชนที่กระทำความผิดนั้น ต้องประกอบด้วย การที่เยาวชนการเห็นคุณค่าในตนเอง รู้จักที่จะปฏิเสธผู้อื่น ควบคุมจัดการอารมณ์ตนเองให้ได้และควรรู้จักตัดสินใจแก้ไขปัญหอย่างรอบคอบ ส่วนงานวิจัยของ Mangrulkar, Whitman & Posner (2001, 22) ก็ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะองค์ประกอบที่ใช้ในการพัฒนาทักษะในเด็กและวัยรุ่น ซึ่งประกอบด้วยทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรอง การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ การเผชิญทางอารมณ์โดยเทียบเคียงกับการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับวัยรุ่นไทยที่มีพฤติกรรมเสี่ยงของ Mormai, Srichai & Suwannapun (2014, 273-283) ที่ได้ศึกษาในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีพฤติกรรมเสี่ยง จากการเข้าร่วมโปรแกรมเสริมสร้างทักษะชีวิตในการป้องกันการใช้เครื่องมือแอลกอฮอล์ พบว่า ทักษะที่สำคัญในการเสริมสร้างให้กับนักเรียนมี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความภูมิใจในตนเอง ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหา ด้านการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการจัดอารมณ์และความเครียด ดังนั้นลักษณะของทักษะชีวิตในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวของเยาวชนผู้กระทำผิด ประกอบด้วย 5 ด้าน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง คือ การที่เยาวชนคิดว่าตนเองมีความสำคัญ เป็นที่ยอมรับทั้งต่อตนเองและผู้อื่น โดยรับรู้และเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง การให้โอกาสตนเองได้ทำสิ่งต่างๆ อีกทั้งมีความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงตนเองให้ทำในสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ มีการวางแผนเป้าหมายชีวิตอย่างชัดเจน มีความแน่วแน่ในการผลักดันตนเองให้ก้าวไปข้างหน้า ซึ่งเทียบเคียงได้กับแนวคิดของ Maslow (2000, 55) ที่กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กับความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของ ประกอบด้วย ความนับถือตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง และหากได้รับการพัฒนา ก็จะเข้าสู่ขั้นบรรลุสัจจะแห่งตนเอง และเทียบเคียงได้กับแนวคิดของ Boonwong (2008, 14) ที่กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการประเมินตนเองเกี่ยวกับความสามารถในการทำอะไรรให้ประสบความสำเร็จ การมีคุณค่าเป็นที่ยอมรับต่อตนเองและคนอื่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งสามารถสื่อออกมาได้ในรูปแบบคำพูดและการกระทำ

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม คือ การที่เยาวชนทำตนให้เป็นประโยชน์ ไม่เป็นภาระ และการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การให้โอกาสผู้อื่น การเป็นส่วนหนึ่งในการทำสิ่งดีและประโยชน์ต่อสังคม พร้อมทั้งการร่วมสร้างสรรค์และพัฒนาสังคมที่ตนอาศัยอยู่ให้มีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งเทียบเคียงได้กับแนวคิดของ Department of Mental Health (2000, 70) ที่กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นการแสดงความเอาใจใส่ตั้งใจทำงานในหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจและขยันขันแข็งเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ

ด้านการปฏิเสธต่อรอง เป็นความสามารถของเยาวชนในการสื่อสารพูดคุย การพยายามเจรจากับผู้อื่น การบอกปฏิเสธ การหลบหลีกไม่พบเจอและออกห่างจากเพื่อนกลุ่มเสี่ยง การไม่หลงใหลและต่อต้านคำชักจูง หรือการหาวิธีต่างๆ เพื่อนำตนเองออกจากสถานการณ์ที่ไม่เหมาะสม และไม่กระทำในสิ่งที่ตนเห็นว่าไม่ถูกต้อง ซึ่งเทียบเคียงได้กับแนวคิดของ Palakawong Na Ayutthaya (2004, 27) ที่กล่าวว่า การปฏิเสธต่อรองเป็นความสามารถของบุคคลในการปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนจากเพื่อนและหาทางออกเมื่อถูกเข้าชี้ได้อย่างเหมาะสมและไม่เสียสัมพันธภาพที่จะช่วยเหลือภัยการมีภาวะเสี่ยง ตลอดจนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

ด้านการจัดการกับอารมณ์ คือ ความสามารถของเยาวชนในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น โดยคำนึงถึงผลเสียที่ตามมาจากการแสดงอารมณ์ การไตร่ตรองอารมณ์ รู้วิธีการอยู่ร่วมกับอารมณ์ของตนเอง การควบคุมและการสกัดกั้นอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม การระบายอารมณ์ที่ถูกวิธี และการแสวงหาหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ ซึ่งเทียบเคียงได้กับแนวคิดขององค์อนามัยโลก (WHO, 1994, 5) ที่กล่าวว่า การจัดการกับอารมณ์เป็นการเข้าใจภาวะอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นว่ามีผลต่อพฤติกรรมซึ่งทำให้สามารถตอบสนองต่อภาวะต่างๆ ทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม และเทียบเคียงได้กับแนวคิดของ Department of Mental Health (1998, 12) ที่กล่าวว่า การจัดการกับอารมณ์เป็นความสามารถในการประเมินอารมณ์ รู้เท่าทันอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและสามารถที่จะรู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมระดับของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายและหลีกเลี่ยงสาเหตุ พร้อมทั้งเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์ และ Kantree (2016, 248) ได้กล่าวว่า ถ้านักเรียนหรือวัยรุ่นมีทักษะด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด จะทำให้วัยรุ่นมีความผ่อนคลายทางอารมณ์และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างดี

ด้านการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล เป็นความสามารถของเยาวชนในการแก้ไขปัญหาและหาทางออกให้ตนเอง โดยการวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียจากแนวทางต่างๆ การรู้ว่าสิ่งไหนควรทำไม่ควรทำ การคิดพิจารณาอย่างรอบคอบในเรื่องราวที่เกิดขึ้น การนึกถึงอนาคต นึกถึงบุคคลที่มีความสำคัญในชีวิต การหาทางแก้ปัญหาเป็นขั้นตอน และแสวงหาทางออกที่เหมาะสม ซึ่งเทียบเคียงได้กับแนวคิดของ Department of Mental Health (2000, 65) ที่กล่าวว่า การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล เป็นความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตได้อย่างสร้างสรรค์ซึ่งถ้าบุคคลตัดสินใจกระทำสิ่งใดที่เกี่ยวกับสุขภาพ เขาจะต้องประเมินทางเลือกที่แตกต่างและผลที่เกิดขึ้นจากทางเลือกเหล่านั้น และเทียบเคียงได้กับแนวคิดของ Lalitpasan (2008, 23) ที่กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นการคิดเพื่อตัดสินใจเลือกพฤติกรรมหรือวิธีการในการแก้ปัญหาเพียงพฤติกรรมหรือวิธีการเดียวเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หลังจากที่ได้รวบรวมข้อมูลและวิธีการต่างๆ ไว้มากเพียงพอแล้ว การตัดสินใจมีองค์ประกอบดังนี้ คือผู้ตัดสินใจปัญหาหรืออุปสรรค ทางเลือกของวิธีดำเนินการหรือทางเลือกของแนวทางปฏิบัติในการแก้ปัญหาให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ และสภาพแวดล้อมในขณะตัดสินใจ

สรุป

ลักษณะของทักษะชีวิตในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวของเยาวชนผู้กระทำผิด ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการปฏิเสธต่อรองด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการให้คำปรึกษากลุ่มและเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวของเยาวชนผู้กระทำผิดในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกขา และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านสิรินธร) ผลของการวิจัยแสดงให้เห็นว่าลักษณะของทักษะชีวิตในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวของเยาวชนผู้กระทำผิดนั้น มีความเฉพาะเจาะจงตามบริบทลักษณะและประสบการณ์ที่แตกต่างจากเยาวชนทั่วไป ดังนั้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานนำแนวคิดทักษะชีวิตที่ได้ไปสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้รับผิดชอบดูแลเยาวชน เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว โดยการเน้นให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนผู้กระทำผิดตามทักษะชีวิตที่ได้จากผลการวิจัย

1.2 หน่วยงานภาครัฐนำแนวทางทักษะชีวิตที่ได้ไปกำหนดสิ่งที่ควรพัฒนาให้ตรงกับการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตาศูนย์ฝึก และอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกขา และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านสิรินธร) และศูนย์ฝึกอื่นๆ

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 ผู้ที่นำประเด็นลักษณะทักษะชีวิตในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวไปใช้ควรประเมินก่อน ว่าเยาวชนมีความต้องการเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านใดเพราะแต่ละคนมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาต่างกัน

2.2 ผู้ทำหน้าที่ในการดูแลเยาวชนควรนำลักษณะของทักษะชีวิตไปกำหนดวิธีเสริมสร้างทักษะชีวิตตามด้านต่างๆ โดยใช้ร่วมกับกิจกรรมที่มีอยู่ เพื่อให้เฉพาะเจาะจงกับความต้องการของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุกดา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกขา และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านสิรินธร) และศูนย์ฝึกอื่นๆ

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาและหารูปแบบที่เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวของเยาวชนผู้กระทำผิด

3.2 ควรศึกษาลักษณะของทักษะชีวิตในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวของเยาวชนในเขตภูมิภาคอื่นๆ ซึ่งอาจมีสภาพปัญหาและความต้องการที่จะเสริมสร้างพัฒนาแตกต่างกัน

References

- Atena, N. & Narges, B. (2014). The effect of life skills training on physical and verbal aggression male delinquent adolescents Marginalized in Karaj. In *Procedia Social and Behavioral Sciences* 116. (pp. 4875-4879). Elsevier.
- Atthakomol, B.(2006). *The Effects of the life skills preparation program on the enhancement of life skills of youth before their release from the observation and protection Center of ChiangMai*. Master Thesis, Research and Local Development, Chiang Mai Rajabhat University. [in Thai]
- Boonwong, W. (2008). *Comparison self-esteem behaviors and creative of pre-school children to give a high scope method experience with normal experience*. Master Thesis, Graduate School of Learning Management, Ayutthaya Rajabhat University. [in Thai]
- De Jong, T. (1995). *Proposed general guidelines for a life skills curriculum framework*. Johannesburg: Centre for Education Policy Development. [in Thai]
- Department of Mental Health.(1998). *Mental health promotion manual for secondary school teachers*. Bangkok: Bureau of Mental Health Development, Department of Mental Health, Ministry of Public Health. [in Thai]
- Department of Mental Health. (2000). *Life skills development guide for children*. (4th ed.). Bangkok: Printing House. [in Thai]

- Department of Mental Health.(2002). **Life skills development guide for children**. (5th ed.). Bangkok: Printing House. [in Thai]
- Kantree, K. (2016). Life skills development for ethnic group students in Educational Quality Development Center, Chiang Dao District, Chiang Mai Province. **FEU Academic Review**. 10(5), 240-250.
- Lalitpasan, U. (2008). **Research and development decision making skill practices affecting time management efficiency and learning achievement of upper secondary school students: An application of game theory**. Thesis MA in Educational Research, Graduate Chulalongkorn University. [in Thai]
- Mormai, S.; Srichai, B. & Suwannapun, A. (2014). Effect the life skills program application to prevent alcohol use among junior high school in Weerawatyothin School, Muang District, Surin Province. **Journal of Research and Development Health System**.7(2), 273. [in Thai]
- Mangrulkar, L. ; Whitman, C. V. & Posner, M. (2001). **Approach to child and adolescent health human development**. Washington, D.C.: Education Development Center.
- Marie, A. C. (1997). **The effect of life skills instruction on locus of control in adult male inmates. The university of Southern Mississippi**. Retrieved September 3, 2016, from <http://www.umi.com/dissertations/fullcit/9806474>.
- Maslow, A. H. (2000). **The Maslow nusiness reader**. New York: John Wiley & Sons.
- Minichiello, V. ; Aroni , R. ; Timewell, E. & Alexander, L. (1990). **In-Depth interviewing: Researching people**. Melbourne: Longman Cheshire.
- National Children and Youth Promotion Act. (2017). **Government gazette**. Part 13 dated 13 June 2017. Retrieved September 9, 2560, from <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>. [in Thai]
- Nelson, J. (1997). **Practical counselling and helping skills: How to use the life skills counselling model**. (4th ed.). London: Cassell.
- Patton, M. Q. (2002). **Qualitative research and evaluation methods**. (3rd ed.). California: SAGE Publications.
- Office of Juvenile Justice System Development. (2015). **Annual judicial statistics.data and information section**. Bangkok: Department of Juvenile Observation and Protection. [in Thai]
- Palakawong Na Ayutthaya, B. (2004). **The Effect of group guidance program on developing life skills and changing attitude toward quarrel behavior of boy and juvenile in the central observation and protection center Ban Mutita**. Master of Arts, Psychology, Education and Guidance Graduate School, Kasetsart University. [in Thai]

- Phukong, S. & Soadmanee, O. (2006) **Quality data analysis qualitative research**. Bangkok: The Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Podhisita, C. (2007). **The science and art of qualitative research**. (3rd ed.). Bangkok: Amarin Printing & Publishing. [in Thai]
- Theerasorn, S. (2007). **Research report writing techniques**. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Shahram, V. ; Farah, L. K. ; Zara, J. ; Yashar, V. & Mehdi, J. (2014). **Group counseling efficiency based on choice theory on prisoners' responsibility increase**. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. (pp. 311-315). Elsevier.
- Spiegler, M. D. & Guevremont, D. C. (1998). **Contemporary behavior therapy**. (3rd ed.). New York: Brooks/Cole.
- Thompson, C. L ; Rudolph, L. B. & Henderson, D. (2004). **Counseling children**. (7th ed.) Belmont, C.A.: Brooks/Cole.
- World Health Organization (WHO). (1994). **Life skills education for children and adolescents in schools**. Switzerland: World Health Organization.
- _____. (2001). **Regional framework for introducing life skills education to promote the health of Adolescents**. In *Intercountry Meeting to Promote the Incorporation of Life Skills for Health of Adolescents into School Education* Bangkok, Thailand, 5-9 June 2000. (pp.3). New Delhi: World Health Organization.